PROCESUL ÎNCHEIERII UNUI TRATAT INTERNAŢIONAL. PRACTICA REPUBLICII MOLDOVA

Ivan GUBOGLO

CZU: 341.242.22:342.514(478) ivan.guboglo.1999@gmail.com

This article is dedicated to a summary of the content of the master`s thesis on the topic about process of conclusion of an international treaty and current practice of the Republic of Moldova in this domain. In the course of carried out research was elaborated a set of recommendations which are intended to contribute to the establishment of a uniform path for the application of the Law no. 595/1999 regarding the international treaties of the Republic of Moldova, as well as the Regulation regarding the mechanism for concluding, applying and termination of international treaties, approved by the Government Decision no. 442/2015.

Luând în considerare faptul existenței în lume a celor 193 de state, membre ale ONU, toți dintre care râvnesc spre înfăptuirea maximei lor de *raison d'etat*, constatăm că coexistența pașnică și armonioasă a acestora este asigurată prin încheierea tratatelor internaționale – bi- sau multilaterale (universale, regionale și subregionale). În acest sens, Republica Moldova nu face o excepție. Toate relațiile contractuale ale statului nostru, bazate pe normele dreptului internațional, sunt reglementate în același mod – prin încheierea tratatelor.

La moment, având în vedere rolul politic mai activ al Republicii Moldova pe plan mondial, care este stimulat de procesul integrării europene, se atestă intensificarea considerabilă a acestui proces.

Bineînțeles, în acest context devine necesară atragerea specialiștilor calificați din diferite domenii (economie, finanțe, social etc.), specialiștilor în dreptul internațional public (în special în domeniul dreptului tratatelor), cât și specialiștilor în dreptul național – în primul rând în dreptul constituțional).

Astfel, lucrarea la care se face referință este menită să asigure un suport util teoretic și practic pentru formarea viitorilor specialiști în domeniul tratatelor internaționale, fiind una din primele, în care sunt aduse exemplele practice ale aplicării cadrului juridic autohton în domeniul dreptului tratatelor.

Aceasta este compusă din două capitole – teoretic și practic. În capitolul teoretic este abordat aspectul genezei dreptului tratatelor, reflectându-se etapele evoluării acestuia dintr-un șir de cutume într-o ramură de drept internațional codificată – piatra de temelie a căreia constituie *Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor*, întocmită la Viena, la 23 mai 1969 (în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993. Menționăm că aceasta se aplică doar în privința tratatelor în forma scrisă și încheiate între state, conform art. 1 și 2 ale acesteia). În acest sens, sunt explicate

elementele de bază ale Convenției menționate, care determină principiile încheierii, aplicării și interpretării tratatelor internaționale, înțelegerea cărora permite pătrunderea în esența noțiunii de „*tratat internațional*”.

Prezintă interes faptul că orice tratat internațional încheiat în forma scrisă și guvernat de normele dreptului internațional reprezintă un instrument internațional, însă nu fiecare instrument internațional constituie un tratat internațional. În acest context, se consideră o cunoștință utilă și necesară de a distinge trăsăturile caracteristice ale unui tratat internațional în comparație cu celelalte documente internaționale care nu constituie atare. Importanța acestor cunoștințe rezidă în posibilitatea alegerii procedurii căreia va fi supus documentul în discuție în vederea încheierii acestuia. Căci, în conformitate cu legislația în vigoare a țării noastre, întru încheierea unui document care nu constituie un tratat internațional nu este necesară îndeplinirea procedurii speciale, reglementată de Legea nr. 595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, precum și de Regulamentul privind mecanismul de încheiere, aplicare și încetare a tratatelor internaționale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 442/2015. Se subliniază faptul că procedura specială utilizată pentru încheierea unui tratat internațional este una consecventă, complexă și, deseori, având o durată considerabilă de timp – de la o lună până la câțiva ani în funcție de cointeresarea părților și complexitatea obiectului de reglementare. Acest fapt se datorează caracterului juridic obligatoriu al fiecărui tratat internațional care intră în vigoare, părțile căruia urmează să depună toată diligența în vederea executării prevederilor acestuia, altfel una dintre ele, în situația neexecutării angajamentelor sale, va fi pasibilă să poartă răspundere juridică internațională. În schimb, încheierea unui document nefiind un tratat internațional poate avea loc în decursul unei perioade de timp relativ scurte, fără a fi nevoie de îndeplinirea procedurii sus-menționate. Or, instrumentele internaționale care nu constituie tratate internaționale nu creează careva drepturi și obligații pentru participanții acestora prin prisma dreptului internațional, formând doar angajamente de caracter politic și moral [1, p. 7].

Cel de-al doilea capitol al tezei este menit să ofere cititorului o descriere practică a procesului de încheiere a unui tratat internațional în Republica Moldova. Astfel, se va trece în revistă procedura specială de la început până la sfârșit (examinarea oportunității încheierii tratatului, elaborarea textului proiectului acestuia, inițierea negocierilor, aprobarea semnării, semnarea, intrarea în vigoare și publicarea textului acestuia în Monitorul Oficial al Republicii Moldova), abordând cele mai des întâlnite situații care pot să survină în cadrul acestui proces.

În același timp, se menționează faptul că legislația națională în domeniu nu vine să clarifice amănunțit modalitățile de exprimare a consimțământului statului de a fi legat prin tratat - un element esențial pentru încheierea unui acord internațional, care dă naștere la un angajament ce constă în respectarea celor consimțite. Acestea, reieșind din art. 4 al Legii sus-menționate, sunt următoarele: *semnare*, *schimbul instrumentelor care constituie un tratat*, *ratificare*, *acceptare*, *aprobare* sau *aderare* ori *oricare alt mijloc convenit de confirmare formală a consimțământului*. Astfel, dat fiind faptul

că fiecare din urmă are particularităţile sale specifice şi se aplică în conformitate cu un şir de situaţii, s-a considerat oportună elucidarea detaliată a fiecărei noţiuni în parte.

În aceeaşi ordine de idei, în lucrare este analizat art. 8 alin. (2) din Constituţia Republicii Moldova referitor la modul de intrare în vigoare a tratatelor internaţionale ale căror prevederi contravin normelor constituţionale: „*Intrarea în vigoare a unui tratat internaţional conţinând dispoziţii contrare Constituţiei va trebui precedată de o revizuire a acesteia*" [2]. Menţionăm că un tratat care conţine unele atare dispoziţii poate intra în vigoare şi va produce efecte juridice în dreptul intern în cazul în care nu va fi precedat de revizuirea Constituţiei din motivul omiterii efectuării prompte a controlului constituţionalităţii [3, pp. 156-158] la etapa în care acesta încă nu a fost în vigoare. Or, Curtea Constituţională nu exercită controlul prealabil al constituţionalităţii actelor normative, în virtutea principiului prezumţiei constituţionalităţii acestor acte normative [3, pp. 156-158]. În acest sens, considerăm imperioasă respectarea absolută a prevederilor constituţionale pentru a nu admite intrarea în vigoare a unui tratat internaţional ale cărui prevederi nu corespund normelor constituţionale.

În rezultatul tuturor cercetărilor a devenit posibilă formularea următoarei **concluzii**: dezvoltarea unei şcoli naţionale puternice a dreptului tratatelor va aduce o plus valoare pentru consolidarea poziţiilor Republicii Moldova pe terenul internaţional, creând premisele pentru creşterea numărului de parteneriate, promovarea specialiştilor noştri la poziţiile de conducere în organele specializate ale ONU şi alte organizaţii cu pondere globală, atragerea activă a acestora în elaborarea unor proiecte de convenţii pe marginea subiectelor emergente, toate acestea contribuind în ansamblu la ridicarea calităţii procesului naţional de încheiere a tratatelor internaţionale.

Referinţe:

1. Chang-fa Lo. Treaty Interpretation Under the Vienna Convention on the Law of Treaties. A New Round of Codification, Singapore: Springer, 2017.
2. Constituţia Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1.
3. Osmochescu N., Osmochescu N. Obligaţia Republicii Moldova de a-şi baza relaţiile sale cu alte state pe principiile şi normele unanim recunoscute ale dreptului internaţional. În: *Integrare prin cercetare şi inovare*: Ştiinţe sociale, 10-11 noiembrie 2014. Chisinau, Republica Moldova: Universitatea de Stat din Moldova, 2014, vol. 2.

Recomandat

***Nicolae OSMOCHESCU**, dr. în drept, prof. univ.*